

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه ی دکترای حرفه ای در رشته ی پزشکی

عنوان:

بررسی اپیدمیولوژی طغیان بیماری های منتقله از طریق غذا در استان اردبیل طی سالهای ۹۹-۱۳۹۰

۱۳۹۰

نگارش:

آرزو قایقی حسنی

اساتید راهنما:

دکتر عبدالله درگاهی

دکتر حامد زندیان

استاد مشاور:

دکتر محمد جعفرزاده

تیر ماه ۱۴۰۲

شماره پایان نامه: پ / پ / ۰۱۰۲۳

تقدیم به

خانواده عزیزم

این تکیه گاه بزرگ زندگیم ، که هر چه دارم مدیون
همراهی و زحمات بی دریغ آنهاست.

اساتید ارجمندم

که همواره با چراغ علمشان روشنی بخش تاریکی جهل
بوده اند

سپاسگزاری

سپاس خدای را که سخنوران ، درستودن او بمانند و شمارندگان ، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان ، حق او را گزاردن نتوانند . اکنون که باید آغازی بر یک پایان بنگارم ، بر خود لازم می دانم که از استادان عزیزم به خاطر راهنماییهای ارزشمند نهایت تشکر و قدردانی را نمایم.

فهرست مطالب

عنوان

۱	چکیده
۳	فصل اول
۴	۱-۱ اهمیت موضوع و انگیزه ی تحقیق
۶	۲-۱ اهداف و فرضیات طرح
۶	۱-۲-۱ هدف کلی طرح
۶	۱-۲-۲ اهداف اختصاصی طرح
۷	۳-۲-۱ اهداف کاربردی
۷	۴-۲-۱ فرضیات یا سؤالات تحقیق
۸	۳-۱ تعریف واژه‌های اختصاصی
۱۰	فصل دوم
۱۱	۲-۱ مبانی نظری
۱۱	۲-۱-۱ مقدمه
۱۲	۲-۱-۲ بیماریهای منتقله از غذا در جهان
۱۴	۲-۱-۳ بیماریهای منتقله از غذا در ایران
۱۵	۲-۱-۴ اصول کلی بیماریهای منتقله از غذا
۱۸	۲-۱-۵ علائم بالینی

۱۹	۲-۱-۶ بررسی یک طغیان بیماری منتقله از غذا
۲۵	۲-۱-۷ نظام مراقبت کشوری بیماریهای منتقله از غذا
۲۵	۲-۱-۷-۱ بیماریهای منتقله از غذای تحت مراقبت در ایران
۲۶	۲-۱-۷-۲ بیماریابی
۲۷	۲-۱-۷-۳ تشخیص آزمایشگاهی
۲۸	۲-۲ مطالعات پیشین
۳۲	فصل سوم:
۳۲	۳-۱ نوع مطالعه
۳۳	۲-۳ جامعه آماری و روش نمونه گیری
۳۳	۳-۳ روش جمع آوری اطلاعات
۳۴	۴-۳ روش تجزیه و تحلیل داده ها و بررسی آماری
۳۴	۵-۳ ملاحظات اخلاقی
۳۵	۶-۳ متغیرهای مطالعه
۳۷	فصل چهارم :
۳۸	۴-۱ اطلاعات طغیان های غذایی ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل
۴۸	۴-۲ اطلاعات بیماران اسهال خونی طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل
۵۶	۴-۳ اطلاعات مبتلایان به وبا طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل
۵۹	۴-۴ اطلاعات مبتلایان به تیفوئید طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل
۶۴	۴-۵ اطلاعات مبتلایان به بوتولیسم طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل

۶-۴ اطلاعات مبتلایان به فاسیولازیس طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۶۵

فصل پنجم: ۶۷

۵-۱ بحث ۶۸

۵-۲ محدودیت مطالعه ۷۱

۵-۳ نتیجه گیری ۷۲

۵-۴ پیشنهادات ۷۳

منابع ۷۵

فهرست جداول، اشکال و نمودارها

- جدول ۱-۳: متغیرهای به کار رفته در این پژوهش ۳۵
- جدول ۱-۴: طغیان های گزارش شده در سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ ..... ۳۹
- جدول ۲-۴: متوسط تعداد مبتلایان، تعداد بستری و تعداد فوت در طغیان ها ۴۲
- نمودار ۱-۴: ماه طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۳
- نمودار ۲-۴: فصل طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۳
- نمودار ۳-۴: شهرستان محل طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۴
- نمودار ۴-۴: فصل طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۴
- نمودار ۵-۴: گروه جنسی غالب در طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۵
- نمودار ۶-۴: مراسم/محل اصلی وقوع طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۵
- نمودار ۷-۴: راه انتقال طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۶
- نمودار ۸-۴: نوع غذای آلوده در طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۶
- نمودار ۹-۴: پاتوژن مسئول طغیان های غذایی سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ در استان اردبیل ۴۷
- جدول ۳-۴: موارد اسهال خونی گزارش شده طی سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ به تفکیک متغیرهای دموگرافیک و اپیدمیولوژیک ۴۹
- نمودار ۱۰-۴: سال وقوع اسهال خونی طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۵۲
- نمودار ۱۱-۴: ماه وقوع اسهال خونی طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۵۳
- نمودار ۱۲-۴: فصل وقوع اسهال خونی طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۵۳

- نمودار ۱۳-۴: شهرستان محل وقوع اسهال خونی طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۵۴
- نمودار ۱۴-۴: سن مبتلایان به اسهال خونی طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۵۴
- نمودار ۱۵-۴: شغل مبتلایان به اسهال خونی طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۵۵
- نمودار ۱۶-۴: نتیجه ی کشت مدفوع در مبتلایان به اسهال خونی طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ ..... ۵۵
- جدول ۴-۴: اطلاعات زمانی طغیان های وبا در سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ ..... ۵۶
- جدول ۵-۴: اطلاعات مبتلایان به وبا طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۵۸
- جدول ۶-۴: جدول ۵-۴: اطلاعات مبتلایان به تیفوئید طی طغیان های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۹ در استان اردبیل ۶۰

فهرست اختصارات و کلمات کلیدی:

ACR: American College of Rheumatology

COX: CycloOxygenase

DISH: Diffuse Idiopathic Skeletal Hyperostosis

GI: GastroIntestinal

IL: Interleukins

MRI: Magnetic Resonance Imaging

mRNA: messenger RiboNucleic Acid

NIH: National Institutes of Health

NSAID: Non-Steroidal Anti-Inflammatory Drugs

OA: OsteoArthritis

RA: Rheumatoid Arthritis

SPSS: Statistical Package Borderline Personality for the Social Sciences

TNF: Tumor Necrosis Factor

WHO: World Health Organization

بررسی اپیدمیولوژی طغیان بیماری های منتقله از طریق غذا در استان اردبیل طی سالهای ۹۹-۱۳۹۰

چکیده

زمینه: گزارش طغیان ها برای درک صحیح اپیدمیولوژی بیماریهای منتقله از راه غذا ضروری است. با گزارش صحیح طغیان ها می توان نوع ماده غذایی آلوده، مکان رخداد طغیان و فاکتورهای اثرگذار بر مصرف ماده غذایی آلوده را شناسایی و در استراتژی کنترل و پیشگیری از آن بهره جست.

هدف: مطالعه حاضر با هدف بررسی اپیدمیولوژی طغیان بیماری های منتقله از طریق غذا در استان اردبیل طی سالهای ۹۹-۱۳۹۰ انجام گردید.

مواد و روش کار: در مطالعه حاضر جامعه آماری شامل کل موارد بیماریهای منتقله از طریق غذا ثبت شده در کل شهرهای استان اردبیل طی سالهای ۱۳۹۰-۹۹ بود. داده های مورد نظر از معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل بدست آمدند. اساس بیماریابی تمام بیماران مشکوکی بود که از غذا یا آب آشامیدنی مشترک استفاده کرده و علائم گوارشی مشترک داشتند. پس از دریافت نتایج آزمایشات آب، مواد غذایی و نمونه های انسانی برداشت شده در زمان وقوع طغیان، عامل بروز طغیان مشخص و نتایج با عنوان گزارش نهایی طغیان در پورتال مرکز سلامت محیط و کار ثبت گردید. اطلاعات بعد از گردآوری در چک لیست محقق ساخته وارد نرم افزاری آماری گردید تا تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار آماری انجام شد.

نتایج: در سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ تعداد ۳۱ و ۵۱ طغیان (در مجموع ۸۲ طغیان غذایی) در استان اردبیل گزارش گردید. در ماه های شهریور و مرداد با ۱۹ (۲۳/۲ درصد) و ۱۸ (۲۲ درصد) بیشترین طغیان ها گزارش گردید. شهرستان خلخال با ۱۸ طغیان (۲۲ درصد)، شهرستان اردبیل با ۱۵ طغیان (۱۸/۳ درصد) و شهرستان

بيله سوار با ۱۳ طغیان (۱۵/۹ درصد) بیشترین تعداد طغیان ها را داشتند. طغیان های گزارش شده در ۲۹ مورد (۳۵/۴ درصد) در منطقه ی شهری و در ۵۳ مورد (۶۴/۶ درصد) در منطقه ی روستایی گزارش گردید. در ۲۶ مورد (۳۱/۷ درصد) گروه سنی غالب طغیان ها ۱۶ تا ۳۰ سال بود و در ۲۴ مورد (۲۹/۳ درصد) طغیان ها بدون گروه سنی غالب بودند. درصد غالب در ۲۴ مورد (۲۹/۳ درصد) مرد و در ۴۱ مورد (۵۰ درصد) زنان بودند. محل اصلی وقوع طغیان در اغلب موارد خانه ها بودند. از نظر راه انتقال ۴۰ مورد (۴۸/۸ درصد) از طریق غذا، ۳۰ مورد (۳۶/۶ درصد) نامشخص و ۸ مورد (۹/۸ درصد) از طریق آب بود و ۴ مورد (۴/۹ درصد) آب و غذا به عنوان راه انتقال گزارش شد. غذای اصلی آلوده در ۲۳ مورد (۲۸ درصد) نامشخص بود و در ۱۴ مورد (۱۷/۱ درصد) کباب/آبگوشت/سایر غذاهای گوشتی گزارش گردید، در مرتبه ی بعدی آب آشامیدنی، میوه/آبمیوه و مرغ/ماکیان قرار داشتند. پاتوژن عامل مشخص شده ی طغیان ها در ۷۲ مورد (۸۷/۵ درصد) نامعلوم بود و در تنها ۱۰ مورد (۱۲/۵ درصد) پاتوژن مسئول شناسایی گردید.

نتیجه گیری : طغیان های مرتبط با غذا در استان اردبیل در طی سال های دهه ی ۹۰ شمسی بیشتر در ماه های مرداد و شهریور و در فصل تابستان صورت گرفت. شهرستان های خلخال و اردبیل بیشترین موارد طغیانی را داشتند. این طغیان ها بیشتر در مناطق شهری و در گروه سنی ۱۶ تا ۳۰ سال بود. گروه جنسی غالب اکثرا زن ها عنوان شد. محل اصلی در اکثر موارد خانه ها و غذای اصلی کباب/آبگوشت بود. پاتوژن مسئول در اغلب بیماران ناشناخته باقی ماند .

کلمات کلیدی : اپیدمیولوژی، طغیان بیماری، بیماری های منتقله از طریق غذا و آب